

Redesigning the worn-out textures of a city with the approach of empowerment and participation of people (Old City of Chindawol)

Ahmad Samir Shahsmandi¹, Dr. Hamid Reza Ameri Siahavi²

1- Master of Urban Design, Payame Noor University, Kabul Branch

2- Doctor of Urban Planning, Associate Professor of Urban Design, Payame Noor University

Abstract:

Redesigning worn-out textures with the approach of empowerment and participation of people is one of the main issues that attract people's participation, which is discussed in redesigning urban textures. Therefore, during the empowerment of worn-out tissues and the preparation of strategic and corrective plans for the restoration and redesign of the worn-out texture, the government should inform the public about the facilities and measures to encourage the residents to renovate and renovate the worn-out textures of their place of residence. The old and worn-out texture of Kohneh City of Kabul is a multi-first neighbourhood that includes 29 hectares in Kabul city. The number of families living in the old and worn-out texture is equal to 3500 people and the household size according to the research done in this Article is the lowest household size of 2 people and the highest 16 people and the average of it is 6 people. In order to investigate the factors affecting public participation and rehabilitarization of worn-out textures of the site, 147 questionnaires were distributed among the head of families and the results show that people's participation in the process of restoration and redesign of worn-out textures of the neighbourhood affects most of the economic factors such as duty or occupation, income, number of workers and municipal measures such as provided information facilities and laws and regulations such as eternity (being up to time) and accountability of laws and legal vacuum. It is. And also, at the request of the residents of several first-time neighbourhoods, their initial necessity was the appropriate roads proposed for the neighbourhood.

Keywords: Worn tissues, Public participation, Empowerment and redesign

Citation: Shahsmandi, Ahmad Samir, Siahvi AS, Hamid Reza (2020) Redesigning the worn-out textures of a city with the approach of empowerment and participation of people (Old City of Chindawol)Journal of Urban Planning and Architecture, Volume 1, Number 1, pp. 82-111

This article is an excerpt from the dissertation on the topic (Redesigning the worn-out textures of a city with the approach of empowerment and participation of people (Old City of Chindawol)).

باز طراحی بافت های فرسوده شهری با رویکرد توانمندسازی و مشارکت مردم نمونه موردی: شهر کهنه کابل محله چنداول

احمدسمیر شاهسمندی^۱ دوکتور حمید رضا عامری سیاهوی*^۲

۱- ماستر طراحی شهری دانشگاه پیام نور، واحد کابل

۲- دوکتوری شهرسازی، دانشیار رشته طراحی شهری دانشگاه پیام نور

چکیده

بازطراحی بافت های فرسوده بارویکرد توانمندسازی و مشارکت مردم یکی از موضوعات اساسی آن جلب مشارکت مردم میباشد که در بازطراحی بافت های شهری مطرح است. بنا در جریان توانمندسازی بافت های فرسوده و تهیه طرح های راهبردی و اصلاحی در احیا و بازطراحی بافت فرسوده باید جلب مشارکت مردمی در تمام جهات، دولت تسهیلات و اقدامات را در جهت تشویق ساکنین به امر بهسازی و نوسازی بافت های فرسوده محل زندگی خود شان به اطلاع همه برساند. بافت قدیمی و فرسوده شهر کهنه کابل محله چنداول که دربر گیرنده ۲۹ هکتار است درشهر کابل تشکیل یافته است. تعداد خانواده های ساکن در بافت قدیم و فرسوده برابر به ۳۵۰۰ نفر میرسد و بعد خانوار نظر به تحقیق که در این مقاله صورت گرفته است کمترین بعد خانوار ۲ نفر وزیادترین ۱۶ نفر و اوسط آن ۶ نفر میباشد. محله چنداول یکی از مهمترین محل تاریخی، فرهنگی و تجاری بافت قدیم شهر کهنه کابل به شمار می آید. جهت بررسی عوامل موثر بر مشارکت مردم و احیاء بازطراحی بافت های فرسوده محل مذکور به تعداد ۱۴۷ پرسشنامه در بین سرپرست خانواده ها توزیع گردید و نتایج حاصله نشان میدهد که مشارکت مردم در فرایند احیا و بازطراحی بافت های فرسوده محله چنداول بیشتر عوامل اقتصادی مانند وظیفه یا شغل، درآمد، تعداد کارگران و اقدامات شهرداری مانند تسهیلات ارایه شده اطلاع رسانی و قوانین و مقررات مانند ابدیت (بروز بودن) و پاسخگو بودن قوانین و خلا قانونی تاثیر گذار میباشد. و همچنان نظر به تقاضا ساکنین محله چنداول که ضرورت اولیه شان راه های مناسب بود که در طرح پیشنهادی برای محله طرح گردیده است.

واژگان کلیدی: بافت های فرسوده، مشارکت مردم، توانمندسازی، بازطراحی شهری

استناد: شاهسمندی احمد سمیر، سیاهوی ع حمیدرضا (۱۳۹۹) باز طراحی بافت های فرسوده شهری با رویکرد توانمندسازی و مشارکت مردم نمونه موردی: (شهر کهنه کابل محله چنداول) فصلنامه علمی پژوهشی شهرسازی و مهندسی، دوره اول، شماره اول، ص ۸۲-۱۱۱

* این مقاله مستخرج از پایان نامه با موضوع (باز طراحی بافت های فرسوده شهری با رویکرد توانمندسازی و مشارکت مردم نمونه موردی: شهر کهنه کابل محله چنداول) می باشد.

مقدمه

در این اواخر رشد روز افزون شهر نشینی، مشکلات شهر نشینی بیش از هر زمان دیگری دامنگیر شهرهای کشور بخصوص شهر کابل گردیده اند. این مشکلات با تأثیر گذاری بر تمامی جنبه های شهر نشینی، روابط منطقی زندگی شهری را نابسامان می نمایند. مشکلات یاد شده ریشه های گوناگونی داشته و از جهات مختلف قابل بررسی است. یکی از جنبه های که هم علت و هم معلول بسیاری از معضلات شهری است. وجود شهر کهن در دل شهر امروزی است. مانند محله چنداول در مرکز شهر کابل که ماهیت ویژه شهر کهن و بافت های فرسوده شهری، هر گونه بی توجهی به آن را از جهات مختلف مردود می سازد. از این روست که از سالها پیش، بهسازی و نوسازی و بطور کلی مداخله در بافتهای فرسوده شهرها به یکی از مسائل اساسی نظام برنامه ریزی کشورهایی که دارای پیشینه ای از شهر نشینی بوده اند مبدل گردیده است. آنچه در عمل مشاهده می شود از روند تخریب تدریجی و بلا تکلیفی این بافتها حکایت دارد این پژوهش با جمع آوری دید گاه ها، اندیشه ها و تجربیات جهانی از یک سو و نارسایی ها و مشکلات موجود سیاست گذاری ها، برنامه ریزی و بازطراحی بافتهای کهن و فرسوده در کشور از سوی دیگر و بکارگیری روش مناسب برنامه ریزی و باز طراحی سعی در یافتن و تدوین روش مناسب جهت مداخله در بافت های کهن و فرسوده شهری میباشد.

طرح مسئله

شهر کهنه کابل محله چنداول در ناحیه اول شهرداری در مرکز شهر کابل موقعیت دارد در جریان جنگ های داخلی بیشترین قسمت آن تخریب گردیده بود، اما بافت های قدیمی آن تا هنوز هم به شکل تاریخی بوده و از اهمیت خاص برخوردار است. توجه به بافت های موجود شهری به طور عام و بافت های تاریخی به طور خاص در جهان از پیشینه ای نسبتاً طولانی برخوردار است. و به طور کلی دخالت در بافت های قدیمی همواره یکی از مسایل اساسی شهرهای قدیمی و شهر های که دارای هویت و روحیه خاص میباشد است. این امر متناسب با موقعیت، شرایط و نیازمندی های فضا ابعاد گوناگون کالبدی، اجتماعی، اقتصادی داشته است. در افغانستان این مسئله از سابقه ای طولانی برخوردار نیست. و مراکز قدیمی اغلباً روبه زوال و رکود قرار دارند. متأسفانه مسئولین امور شهرسازی و اراضی، و شهرداری ها و مدیران شهری در کشور اکنون به این مسئله مهم توجهی زیادی ندارند. و در زمینه ساخت و سازها در مناطق بافت تاریخی نظارتی چشمگیر به مشاهده نمیرسد. طوریکه از نزدیک مشاهده گردیده بافت های کهن شهری تخریب میشوند بجای آنها مجتمع های مسکونی و پاساژ ساخته میشوند.

آنچه در مواجهه با بافت های فرسوده حائز اهمیت است این است که نوسازی و بهسازی امری دفاعی و مقطعی نیست بلکه میبایست با تهیه طرح های جامع و تفصیلی و با روندی مستمر و دائم در این حوزه وارد شد. و در کنار فعالیت های عمرانی و کالبدی به ابعاد اجتماعی و اقتصادی و فرهنگی آن نیز توجه عمده نمود. کم توجهی مدیریت شهری به بافت های قدیمی که باعث گردیده تا بافت های فرسوده در جهاتی که تغییرات سریع یکی از ویژگی های آن است آنها را به تنگنای عدم قابلیت و عدم انطباق با نیاز های جدید گرفتار میسازد. به همین دلیل این بافت ها نه تنها جمعیت اصلی و بومی خود را از دست داده اند بلکه به محل استقرار مهاجرین و اقشار کم درآمد که به دنبال ارزان ترین نقطه شهری برای سکونت هستند تبدیل شده اند. چنانچه با توجه به گستردگی مسائل، بهترین گزینه برای بهبود محیط شهری بهرگیری از مشارکت مردمی است. محیط بافت فرسوده شهری که اکنون شگوفایی و تعالی انسانی را با خطر جدی مواجه ساخته و منجر به ناپدیداری اجتماعی گردیده است

ابتدا در محدوده بافت و سپس در نقاط دیگر شهر گسترش میابد و با گذشت زمان این بافتها به عنوان نقاط مسئله دار شهری محسوب میشوند.

با توجه به اینکه سطح قابل توجهی از افغانستان را بافت های کهن قدیمی تشکیل داده است، و جهت جلوگیری از هدر رفتن منابع و استفاده بهینه از تاسیسات موجود و جلوگیری از رشد بی رویه شهر و تصرف منابع طبیعی و اراضی کشاورزی جهت ساخت منازل مسکونی و تجاری لازم است تا برنامه ای مناسب و سنجیده، و طراحی مناسب جهت بهسازی، نوسازی و توانمند سازی بافت های کهن قدیمی با اصول و معیار های منطبق بر آن محله یا منطقه شهری ارائه گردد.

اهمیت و ضرورت تحقیق

شهر کابل با توجه به بافت های اجتماعی، فرهنگی و تاریخی به عنوان پایتخت کشور تعیین شده است. در افغانستان همچو سایر کشور ها بافت های فرسوده در شهر ها با مسائل چند بعدی و بسیار پیچیده مواجه اند. اما به دلیل وجود جنگ های طولانی داخلی و همچنین نو پا بودن وزارت امور شهر سازی و مسکن در افغانستان توجهی به بافت فرسوده به اندازه کافی نشده است. اهمیت و ضرورت تحقیق در مورد توانمند سازی و مشارکت مردمدر فرایند احیا و باز طراحی بافتهای فرسوده شهری آن است که با شناسایی علل پیدایش فرسودگی در بافت های شهری امکان سیاست گذاری و راه حل این معضل را فراهم سازد و همچنان فرسودگی بافت ها رابطه مستقیمی به نامقاوم بودن آنها در برابر آفت های طبیعی مانند زلزله دارد که در زمان وقوع این حوادث بیشترین خسارات را متقبل میشود.

برای انجام این تحقیق محله چنداول شهر کهنه کابل را انتخاب نمودم که برخی از مهم ترین دلایل که لزوم توجه به این محله را ضروری نشان میدهد عبارتند:

-وجود کاربری های باارزش کالبدی و تاریخی که از یک طرف در انزوای کامل قرار دارند و ازسوی دیگر بواسطه استفاده های نا بجا در حال تخریب میباشد.

-عدم وجود فضاهای همگانی و فقدان فضا های شهری مناسب در راستای حضور اجتماعی ساکنان محله.

-بافت ارگانیک محله و عدم بهره گیری از یک شبکه دسترسی درون محله ای مناسب.

-ناهنجاری های اجتماعی در محله .

-فرسوده گی های شدید کالبدی محله.

و همچنان جلب مشارکت مردمی در اقدامات مربوط به احیا و توانمند سازی بافت های فرسوده از جمله مهمترین موضوعاتی است که از سوی مسئولین و مدیران شهری باید مورد توجه قرار گیرد.

در این پژوهش سعی میشود که شاخص های کیفیت فضای را از جنبه فضایی-کالبدی و شناخت علل و عوامل فرسودگی و تحلیل میزان مشارکت مردمی در فرایند احیا و توانمند سازی بافت های فرسوده در شهر کهنه کابل، محله چنداول بررسی نموده و در آخر به بیان راهکارها، راهبردها، پیشنهادهای اصلاحی و طراحی جهت توانمند سازی بافت ها پرداخته میشود.

اهداف تحقیق

هدف اصلی: هدف اصلی باز طراحی محله چنداول با توجه به توان بومی است به گونه ای حیات دوباره و متناسب با عملکرد های امروزی پیدا کند، و همچنان در این تحقیق توانمندسازی و مشارکت مردم در فرایند احیا و بازطراحی بافتهای فرسوده شهر کهنه کابل محله چنداول میباشد.

-شناخت ویژگی های کالبدی بافت فرسوده شهری.

-شناسایی شاخص ها و متغیر های اصلی مشارکت مردم در احیا بافت فرسوده شهری.

اهداف فرعی: بر اساس هدف کلی، اهداف جزئی نیز مد نظر میباشد.

-شناخت و روش های زنده کردن همه جانبه بافت ها.

-نقش قوانین و مقررات مشارکت مردم در توانمندسازی احیاء و بازطراحی بافت فرسوده شهری.

-ارائه راهکارها برای استفاده از مشارکت مردم در فرایند توانمندسازی احیا و باز طراحی بافتهای فرسوده شهری.

سوالات و فرضیات تحقیق

گرچه این تحقیق مسئله محور است و مسئله باید از طریق طراحی حل گردد. نیاز به فرضیه نیست. چون بعد از تحقیق و طراحی پیشنهادهای مناسبتر جهت بهبود محله به اساس اسناد و تجربیات موجود در ادبیات مداخله در بافت های فرسوده شهری جستجو میگردد. با آن هم چند سوال و فرضیه در نظر میگیریم.

سوالات اصلی:

۱. معضلات اصلی بافت فرسوده مورد مطالعه جهت احیا و بازطراحی بارویکرد توانمندسازی چه ها هستند؟

۲. ویژگی های اقتصادی، ساکنان محله چنداول چه تاثیری بر فرایند توانمندسازی احیا و بازطراحی بافت های فرسوده دارند؟

سوالات فرعی:

۱. کدام روش احیا و بازطراحی جهت توانمند سازی این محله مناسبتر است و بهترین راه در جهت مواجه شدن با فضا چیست؟

۲. قوانین و مقررات شهری در مشارکت دادن مردم در فرایند احیاء و بازطراحی بافتهای فرسوده چی نقشی دارد؟

۳. آیا عملکرد مدیریت شهری موجود توانسته است که مشارکت مردم را در فرایند احیا و باز طراحی بافت فرسوده شهری را تسریع کند؟

فرضیات اصلی:

۱. به نظر میرسد بین ویژگی های اقتصادی ساکنان، محدوده مورد مطالعه از قبیل میزان درآمد، شغل و میزان مشارکت مردمی در احیا و باز طراحی بافتهای فرسوده شهری رابطه معنی داری وجود دارد.

۲. به نظر میرسد که کمبود خدمات و امکانات شهری در بافت های قدیم، سبب فرسوده گی بیشتر بافت ها شده است، بازطراحی با ایجاد فضای سبز و ایجاد کاربری های درون محله ای منجر به بهبود وضع زندگی مردم میگردد.

فرضیات فرعی:

۱. به نظر میرسد محلات فرسوده و قدیمی شهر به علت عدم سازگاری کالبدی با استاندارد های مدرن شهری توان ادامه حیات کالبدی را نداشته و در صورت عدم دخالت سازمان یافته و برنامه ریزی شده فرسوده تر و مسئله سازتر خواهند بود.

۲. به نظر میرسد قوانین و مقرراتی که در مورد احیا بافت فرسوده شهری وجود داشته باشد، نقش بازدارنده ای در مشارکت مردمی دارد.

۳. به نظر میرسد بین عملکرد مدیریت شهری و مشارکت مردمی در فرایند احیا و باز طراحی بافت فرسوده شهری رابطه معنی دار وجود دارد.

مفاهیم، مبانی، نظریات و پیشینه تحقیق

اصطلاحات و مفاهیم پایه

هویت شهری: شهر به عنوان یک پدیده اجتماعی و انسانی، کالبدی، فرهنگی و سیاسی و اقتصادی دارای هویت است. به عبارت دیگر هویت خصوصیتی است که یک شهر را از شهر دیگر یا یک محله و کوی را از محله و کوی دیگر متمایز میسازد و همین تمایز سبب انتصاب غرورآمیز افراد، شهر و هویت به آن میشود. شهر را هنگامی میتوان دارای هویت و شخصیت دانست که دارای ویژگیهای اصولی، نظم و قانونمندی معینی مانند سلسله مراتب اصلی و فرعی در ساخت و سازمان شهر باشد و هر یک از افراد ضمن داشتن شخصیت و هویت فردی نقش جمعی خود را به خوبی ایفا نمایند.

بخش مرکزی شهر و تعیین محدوده آن: مرکز شهر، بخشی از شهر است که در یک چارچوب مشخص و معین فضایی محدود شده و دارای نقش نمادین است. به طوری که مسائل، عناصر و قسمتهای مهم شهر را متشکل و مجتمع ساخته و به آنها وحدت و قوام مینبخشد. مرکز شهر، نقطه کانونی شهر است که محل وقوع، شکلگیری و تجمع مهمترین فعالیتهای شهری، خاطرات جمعی و تجلیگاه حضور مردم در شهر است (احمدی، ۱۳۷۶: ۹۲)

بافت شهری: بافت شهر، از نظر فیزیکی عبارت است از دانه بندی و درهمتنیدگی فضاها و عناصر شهری که با توجه به ویژگیهای محیط طبیعی، به ویژه توپوگرافی و اقلیم در محدوده شهر یعنی بلوکها و محلههای شهری به طور فشرده یا گسسته و با نظمی خاص جایگزین شده اند (توسلی، ۱۳۶۸: ۵). بافت هر شهر، کمیتی پویا و در حال تغییر است که نحوه شکلگیری چگونگی رشد و گسترش شهر را در طول زمان نمایان میسازد (فرید، ۱۳۷۵: ۱۳۸) بنابراین با توجه به مراحل رشد و توسعه کالبدی فضایی شهری تحت عوامل فوق، میتوان بافتهای گوناگون شهری را از همدیگر تشخیص داد. یعنی در طی مراحل زمانی مختلف، تغییر و تحولاتی در شهرها اتفاق میافتد که به همراه آن بافتهای تازه ای به دور بافتهای قبلی ایجاد میشود.

بافت قدیم: بافت قدیم، بافتی است که گرداگرد هسته اولیه شهرها یا بافت تاریخی تنیده شده است. بافت قدیم به عنوان شبکه به هم پیچیده روابط کالبدی به یادگار مانده از نسلهای پیشین، نشاندهنده نظام اجتماعی خاصی است که در قدیم وجود داشته است (دهقانی، ۱۳۸۱: ۴۲۶)

گونه های بافت فرسوده شهری

بافت‌های فرسوده به سبب فرسودگی در کلیت با یکدیگر وجه مشترکی دارند اما به لحاظ ماهیتی و ویژگیهای خاصی که در سطح مناطق وجود دارد، با یکدیگر تفاوت پیدا میکنند. از این رو میتوان آنها را به قسمتهای متمایزی تقسیم کرد که از تجانس و همگنی بیشتری برخوردار هستند. با توجه به مطالب مذکور و تفاوت‌هایی که در سطح بافت‌های فرسوده وجود دارد، بافت‌های فرسوده در سه دسته زیر طبقه بندی میشوند:

بافت‌های فرسوده دارای میراث شهری: بافت‌های فرسوده دارای میراث شهری، بافت‌هایی هستند که دربرگیرنده آثار بجا مانده از گذشته و جایگزین ناپذیر هستند که میتوانند در آگاهی جوامع از ارزشهای فرهنگی و گذشته خود کمک کنند (حییبی و همکاران، ۱۳۸۶: ۶۲) حفظ این میراث شهری علاوه بر برانگیختن غرور ملی و ایجاد حس هویت، کیفیت زندگی را نیز افزایش میدهد.

بافت‌های فرسوده فاقد میراث شهری: بافت‌های فرسوده فاقد میراث شهری در محدوده قانونی شهرها قرار دارند و دارای مالکیت رسمی و قانونی اند. اما از نظر برخورداری از ایمنی، استحکام و خدمات شهری دچار کمبود هستند. این بافت‌ها یا در کالبد‌های به جا مانده در دل بافت‌های قدیمی قرار گرفته اند، یا حاصل استقرار افراد فرودست جامعه در زمینهای خالی درونشهری و برونشهری هستند که با گسترش شهرها در آنها آمیخته اند. بافت‌های فرسوده فاقد میراث شهری علیرغم دارا بودن توانمندیهایی فراتر از آنچه در حال حاضر پذیرای آن هستند، به سبب آن که از چرخه مؤثر حیات شهری خارج هستند از ارزش کمتری برخوردارند.

بافت‌های فرسوده حاشیهای (سکونتگاههای غیررسمی):

بافت‌های حاشیه ای (سکونتگاههای غیررسمی) بافت‌هایی هستند که بیشتر در حاشیه شهرها و کلانشهرهای کشور قرار دارند و خارج از برنامه رسمی توسعه شکل گرفته‌اند. این بافت‌ها بیشتر به سبب عدم تناسب میان درآمد متقاضیان سکونت در شهرها و هزینه های سکونت در آنها شکل میگیرند. ساکنین این بافت‌ها را گروه‌های کمدرآمد و مهاجران روستایی و تهیدست شهری تشکیل میدهند. این بافت‌های خودرو که با سرعت ساخته شده اند فاقد ایمنی، استحکام، امنیت اجتماعی، خدمات و زیرساخت‌های شهری می باشند (همان، ۶۲)

ویژگیهای عمومی بافت فرسوده

عمر ابنیه یا ساختمان ها: بیش از ۸۰ درصد ساختمانها در این گونه بافت‌ها، دارای قدمتی بیش از ۵۰ سال میباشند یا اگر در ۵۰ سال اخیر ساخته شده باشند فاقد رعایت استانداردهای فنی هستند. به گونه ای که غیر استاندارد بودن آنها از ظاهر ساختمان قابل تشخیص است. ابنیه این بافت‌ها عمدتاً تاب مقاومت در مقابل زلزله ای با شدت متوسط را ندارند.

دانه بندی: ساختمان های مسکونی واقع در این گونه بافتها عمدتاً ریزدانه بوده و مساحت عرصه آنها به طور متوسط کمتر از ۲۰۰ مترمربع میباشد.

نوع مصالح: مصالح به کار رفته در این گونه بافتها عمدتاً از انواع خشتی، خشت و آجر، چوب و یا آجر و آهن بدون رعایت اتصالات افقی و عمودی و فاقد سیستم سازه ای هستند.

تعداد طبقات: اکثر ساختمان ها در بافتهای فرسوده یک یا دو طبقه هستند.

وضعیت دسترسی: بافتهای فرسوده که عمدتاً بدون طرح قبلی ایجاد شده اند اکثراً از ساختاری نامنظم برخوردارند و دسترسیهای موجود در آنها عمدتاً پیاده رو است به گونه ای که اکثر معابر آن بن بست یا با عرض کمتر از ۶ متر بوده و ضریب نفوذپذیری در آنها کم است.

وضعیت خدمات و زیرساختهای شهری: بافتهای فرسوده به لحاظ برخورداری

از خدمات، زیرساختها و فضاهای باز، سبز و عمومی دچار کمبودهای جدی اند. مداخله در این گونه بافتها از نوع تجمیع و نوسازی خواهد بود.

دلایل توجه به بافتهای فرسوده

افغانستان در مسیر کمربند خط زلزله مدیترانه قرار دارد و به طور میانگین بین سالهای ۱۸۸۹ تا ۱۹۴۴ زلزله شدید رخ داده است. همچنین در سالهای اخیر بین سالهای ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۲ دو زلزله ۷ ریشتر رخ داده؛ به نحوی که به ولایت های بدخشان و بامیان خسارات جبران ناپذیری وارد کرده است. در این رابطه اکثر بافتهای فرسوده موجود در کشور توانایی مقابله با زلزله هایی را که در کشور رخ میدهد، ندارند. از آنجا که این بافتها عمدتاً در مراکز شهرها وجود دارد، به دلیل معابر بسیار کوچک و کم عرض، در هنگام وقوع حوادثی چون زمینلرزه، حتی امکان کمکرسانی نیز نخواهد بود. گذشته از آن تهدید جان میلیونها انسان که در این بافتها زندگی میکنند و سرمایه های انسانی یک کشور محسوب میشوند، بزرگترین تهدید پیش روی ما است که هشدار پیشگیری قبل از وقوع فاجعه را به ما گوشزد میکند (حسینی، ضیا، ۱۳۹۲)

دولت در کلانشهرها با دو مشکل تأمین زمین برای ساخت مسکن و بافتهای فرسوده مواجه است. به دلیل کمبود مسکن مورد نیاز و افزایش خانوارهای ساکنین افغانستان (ناشی از ازدواج) کشور، نیازمند استفاده بهینه از منابع موجود در جهت افزایش عرضه مسکن است که تنها راه حل خروج از بسیاری معضلات کلانشهرها، احیای بهینه بافتهای فرسوده شهری است. از دیگر راهکارهای تحقق سیاست توسعه درونشهری، بهسازی و نوسازی بافتهای فرسوده شهری است. همچنین هزینه آمادهسازی زمین در ساخت شهرکهای اطراف ما در شهر بسیار زیاد است ولی در بافتهای فرسوده به مراتب این هزینه ها کمتر است و بررسی ها نشان میدهد حداقل ۴۰ درصد هزینه های آماده سازی کاهش پیدا میکند (همان).

تعریف مفهوم توانمندسازی

توانمندسازی در مباحث مرتبط با اقتصادی توسعه تحت عنوان مفهوم که به زبان ساده به پروژه ها و فرآیندهایی اشاره دارد که هدف کلیدی آن ها عبارت است از افزایش توانایی عمومی ساکنان یک منطقه نسبتاً ناتوان، در خود اتکایی برای ارتقای وجوه

مختلف شاخص های توسعه شهری. در تفکر شهرسازی و برنامه ریزی شهری توانمندسازی امر نسبتا جدیدی است که برآمده از برنامه ریزی پست مدرنیسم است که مبتنی بر مشارکت، عمل گرایی و عدم تمرکز در برنامه ریزی میباشد؛ لذا توانمندسازی برای شهروندان و شهر در تفکر برنامه ریزی پست مدرن توصیه میشود (Walter, 2007) اصولی بر طرح های توانمندسازی حاکم است که میتوان انیگونه بدان اشاره نمود:

۱. مشارکت یکی از عناصر اساسی توانمندسازی است و بدون درگیری و مداخله فعال موثر و سارمان یافته گروه هدف، توانمندسازی حاصل نخواهد شد.

۲. توانمندسازی بیشتر یک فرایند است تا پروژه و محصول بنابراین به توانمندسازی باید به عنوان فرایند مستمر و پایدار نگریست که در جریان آن گروه های هدف به توانمندی ها و صلاحیت های لازم برای افزایش کیفیت زندگی خود و محیط اطراف خود می رسند.

۳. توانمندسازی فرآیندی است حمایتی، در راستای رسیدن به توانمندسازی و خود کفایی مادی و معنوی.

۴. توانمندسازی نیازمند توجه هم زمان به فرد، خانواده و اجتماع است.

۵. توانمندسازی باید در سه سطح خرد، میانی و کلان و در ابعاد مختلف فردی، روانشناختی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و حقوقی برنامه ریزی و اجرای شود. تقلیل توانمندسازی به سطح خرد (فرد یا خانواده) و یک بعد خاص نتیجه بخش نخواهد بود. از این رو توانمندسازی به ویژه در سطوح میانی و کلان نیازمند دخالت موثر حکومت و سایر دست اندر کاران و ظرفیت سازی ها از طریق تبدیل ظرفیت های بالقوه به بالفعل و اصلاحات ضروری (قانونی، نهادی و انسانی) است.

۶. فرآیند توانمندسازی با درگیری و مداخله و تسهیل گری ذی نفعان درونی و بیرونی (خصوصی و به ویژه سازمان های مردم نهاد) امکان پذیر است (محل چالی، ۱۳۹۴)

مشارکت براساس چگونگی دخالت مردم

مشارکت مستقیم: در این نوع مشارکت مردم مستقیما در تصمیم گیری ها و برنامه ها دخالت می کنند. مشارکت مستقیم در واقع نشانگر وجود دموکراسی در جامعه است.

مشارکت غیر مستقیم: در این مشارکت مردم از طریق انتخاب نماینده و تشکیل شوراهای نمایندگی در تصمیم گیری ها و برنامه ریزی ها شرکت می کنند (عباسی، ۱۳۸۲: ۷)

تعریف مشارکت شهروندان

مشارکت شهروندان در منابع و در استفاده عمومی به نام مختلفی نامیده شده است. مانند دخالت شهروندان، مشارکت اجتماعی یا تعهد شهروندی.

تعاریف متفاوتی برای مشارکت شهروندی «واقعی» ارائه شده اند، از جمله سانوف^۱ آگاهانه رهیافتی بیشتر خود یارانه و توانمندی ساز در پیش گرفتند و مشارکت شهروندی را همکاری مردم با هم به منظور دستیابی به چیزهایی که خود تعریف کرده اند می داند (X : Sanoff, 2000). آرنشتاین، (1969, Arnstein) از این پیشتر می رود و مشارکت شهروندی را دخالت اصیل می نامد و آن را با مترادفهایی چون «قدرت شهروندی» توصیف می کند.

مشارکت شهری

رویکرد های جدید مدیریت شهری در تلاش برای مشارکت سازی شهروندی می باشد. پایه اصلی اجرای پروژه توسعه شهری مشارکت همه جانبه یگان های سازنده جامعه شهری (افراد و گروه های شهری) است. «مشارکت شهری» شرکت و حضور فعال، آگاهانه اداری و سازمان یافته و مؤثر یگان های سازنده جامعه شهری یعنی افراد خانوارها، گروه ها، نهادها، سازمان ها و بخش های عمومی و خصوصی شهری در فعالیت های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی زندگی شهری برای نیل به اهداف جمعی جامعه شهری می باشد. شاید مهمتر این که می تواند سطح مشارکت مردم را در امور شهری بازتاب کند، شورای شهر یا محله می باشد (علوی تبار، ۱۳۸۰: ۳۱)

نظریه پردازان جهانی مرمت شهری

نظریه های مربوط به مرمت ابعاد گوناگونی را مورد بررسی قرار می دهد که در آن میان دو بعد فرهنگی و اقتصادی، اساسی ترین ابعادی میباشند که در معاصر سازی اثر مؤثر میافتد. نظریه های مربوط به مرمت در نیمه دوم قرن نوزدهم بوجود آمده که نظریه پردازی در این مورد تا کنون نیز ادامه دارد. آنچه در زیر میآید برخی از نظریه پردازان و نظریه های آنان است.

اوژن ویوله لودوک (1879 - 1814): لودوک معمار فرانسوی است که بعنوان یکی از فعالترین مرمت کنندگان آثار تاریخی در جهان شناخته شده است. وی در کار مرمت به ابعاد اقتصادی و بهداشتی (نور، هوا و غیره) توجه داشت. شیوه اقدام لودوک در بنا، مجموعه یا بافت کهن، بهسازی، نوسازی و بازسازی میباشد. روش مداخله لودوک عمدتاً بازسازی شهری است (حبیبی و مقصودی 1390: 35 - 36)

جان راسکین (1900 - 1818): راسکین حقوقدان انگلیسی بود که با روی آوردن به هنر، ابتدا به نقد فلسفه هنر پرداخت و سپس روی به فلسفه اجتماعی آورد. میتوان دستورالعملهای مورد توجه وی را در دومورد «مرمت دائمی» و «تبعیت از قوانین منظر سازی و سازمندی» خلاصه کرد. بدین ترتیب هدف وی از مداخله در بافتهای کهن، بهبود کالبد بدون دخالت مستقیم و بارز میباشد. شیوه اقدام وی در بناها و بافتهای تاریخی، بهسازی است زیرا وی به مرمت محتاطانه تاریخی اعتقاد داشت. روش مداخله راسکین، بیشتر برپایه روش حفاظتی - تزئینی بنا نهاده شده است (همان ۳۷ - ۳۶).

کامیلو سیت (1903 - 1843): سیت معمار اتریشی بود که مهمترین اثر وی کتاب "هنر ساختن شهرها" به سال 1889 میباشد. وی شیفته زیبایی و هماهنگی فضای شهرهای تاریخی بود و در مقایسه شهرهای جدید با شهرهای کهن معتقد بود که شهرهای جدید به علت نظم و ترتیب بیش از حد و یکنواختی شان و بوجود آوردن فضاهایی با هویت خاص، نازیبا، بی تناسب و فاقد ارزش هنری هستند. نظریه های مرمتی سیت شامل چهار نظریه عمده است. برپایه نظریات، اصول و دستورالعملهای مورد

¹ Sanoff

نظر سیت میتوان دریافت که هدف وی از مداخله در بناها، مجموعه‌ها و بافت‌های کهن، بهبود کارکرد با احترام به کالبد بافت قدیم است. کاربری پیشنهادی وی، کاربری ای است که بتواند سبب حیات کالبدی - تاریخی بافت شهر شود. شیوه اقدام، بهسازی و نوسازی است و کمتر در اقدامات سیت میتوان شیوه بازسازی را مشاهده کرد. روش مداخله سیت بیشتر بر پایه روش حفاظتی - تزئینی استوار است (همان: ۳۹ - ۴۰).

لئوناردو بنه ولو (1933): بنه ولو معمار، نظریه پرداز و تاریخ نویس ایتالیایی است که اعتقاد دارد فرهنگ دوره رنسانس از ارزش تشکیلاتی تاریخی در کلیه زمانهای گذشته برخوردار است. براساس نظریه و اصول فوق میتوان دریافت که هدف وی از مداخله در بافت کهن، بهبود کالبد و شرایط زیست ساکنان است. کاربری پیشنهادی وی، معاصر سازی و شیوه اقدام بازسازی است. روش مداخله وی اصولاً بر پایه روش حفاظتی - تزئینی بنا شده است (همان: ۴۱).

لوکوربوزیه (1887 - 1965): لوکوربوزیه که نام اصلی وی «شارل ادوارد ژانره» است، نقاش، معمار و شهرساز سوئیسی الاصل میباشد. وی در سال ۱۹۲۸ یکی از اعضای اصلی چهارمین کنگره سیام بود. این کنگره سعی داشت تا اصولی را برای شهرسازی جدید تدوین کند. بهترین وسیله جهت تدوین این اصول، منطقه بندی بود (بحرینی، ۱۳۷۸: ۱۵). بر اساس نظریه ها، اصول و دستورالعمل های مورد نظر وی میتوان به این نتیجه رسید که هدف وی از مداخله در بافت‌های شهری، بهبود کارکرد با تخریب کالبد میباشد. کاربری پیشنهادی بر پایه منطقه بندی است. منطقه بندی که بر اساس چهار عملکرد اصلی مسکن، اوقات فراغت/ رفت و آمد و کار استوار است و شیوه اقدام، بازسازی است نه بهسازی و نوسازی. روش مداخله وی عمدتاً حفاظتی - بهداشتی است (همان: ۴۳ - ۴۴).

لوئیس مامفورد (1895): مامفورد مورخ امریکایی علاقمند به مسائل شهری، از شاگردان و پیروان پاتریک گدس بود. مهمترین اثر وی کتاب «فرهنگ شهرها» است که در سال ۱۹۳۸ به چاپ رسید. وی اعتقاد داشت برای حل مسائل شهرها باید شناختی عمیق نسبت به مسائل شهر پیدا کرد و عدم درک مشکلات کنونی شهرها به طور واقعی و افزایش وسایل نقلیه منجر به گسترش حومه ها شده است. بر اساس نظریه ها، اصول و دستورالعمل‌های مورد توجه مامفورد میتوان به این نتیجه رسید که هدف وی از مداخله در بافت‌های شهری، حفظ کالبد بافت‌های تاریخی بر اساس شکل سازماند آن و پاسخ به نیازهای معاصر میباشد. کاربری پیشنهادی وی، همان کاربریهایی است که طرحهای آمایشی مطرح ساخته اند و شیوه اقدام بهسازی و نوسازی است و کمتر به بازسازی توجه دارد. روش مداخله وی بر پایه روش جامع مرمت شهری است.

کوپن لینچ (1918 - 1984): لینچ معمار و شهرساز امریکایی است که مهمترین اثر وی کتاب «سیمای شهر» و آخرین اثر وی، کتاب «تئوری شکل خوب شهر» میباشد که در سال ۱۹۸۰ به چاپ رسید. لینچ به امر حفاظت بسیار توجه داشت و حفاظت را امری آیینی و دائمی میدانست. بر پایه نظریه ها، اصول و دستورالعمل های لینچ میتوان به این نتیجه رسید که هدف وی از مداخله در بافت‌های کهن، ایجاد حس تداوم و خوانایی و سرزندگی در کالبد بافت قدیم میباشد. کاربری پیشنهادی وی بر اساس طراحی منظر شهر یا منطقه کلانشهری است و شیوه اقدام بهسازی، نوسازی و بازسازی است. روش مداخله وی، بر پایه روش جامع مرمت شهری است (همان: ۴۵).

سابقه و پیشینه تحقیق

گرچه مسائل بافتهای فرسوده (احیا و بازطراحی با رویکرد توانمندسازی و مشارکت مردم) در منابع داخلی افغانستان موجود نبوده اما بعضی اقدامات صورت گرفته است که موردی و تا حدودی سلیقه ای میباشد. علی رغم اشتیاقی که در یافتن پاسخ به مشکلات بافتهای فرسوده و تاریخی وجود داشته است از این منظر یعنی انتخاب و ترجیح نوعی برنامه ریزی برای توانمندسازی بافت های فرسوده و تاریخی در تحقیقات گذشته اقدام چشمگیری صورت نگرفته است.

ببررسی تحقیقات یا پژوهش های انجام شده، چنین استنباط میشود که با وجود تلاش در جهت ارائه راه حل در راستای رفع مشکلات بافت های تاریخی و فرسوده شهری عموماً از زاویه ای خاص به این موضوعات پرداخته شده است و معضلات در یک فرآیند کامل مورد بررسی قرار نگرفته است. برخی از تحقیقات انجام شده تلاش در جهت احیا، مرکز شهر را متوجه محلات مسکونی و رفع کمبود ها قرار داده اند و برخی دیگر از زاویه مرمت آثار تاریخی موجود در مرکز شهر و رسیدگی بر مباحث کیفیت زندگی در آن پرداخته اند. در این تحقیق میتوان از منابع خارجی و بین المللی از جمله کتاب ها و مقالات چاپ شده در کشور ایران و سایر کشورهای دنیا در مورد بافت های فرسوده اشاره کرد.

فلامکی، محمد منصور (۱۳۸۶)، نوسازی و بهسازی شهری، انتشارات سمت، چاپ دوم. در این کتاب به شیوه های عملی اجرای پروژه های نوسازی و بازسازی بافت های فرسوده شهری در سطح بین المللی و ملی از جمله نوسازی بافت فرسوده اطراف حرم شهر مشهد اشاره شده است.

عمرانی، بهروز، اسماعیل سنگری، حسین (۱۳۸۵)، بافت های تاریخی شهر تبریز، انتشارات سمیرا تهران. در این کتاب از دو زاویه تاریخی و معماری شهرسازی به شهر تبریز نگریسته است که به نگرش مولفین کتاب که یکی باستان شناس و دیگری معمار میباشد، مربوط میگردد. همچنین این کتاب شامل مباحث تاریخ، جغرافیا، اقلیم شناسی، باستان شناسی و معماری و شهرسازی تبریز بوده که هر کدام از این مباحث تا آن حد که بتواند مقصود کتاب را برساند استفاده شده است.

حسین، سید جواد (1387)، مشارکت پایدار مردمی در نوسازی و بازسازی بافت های فرسوده شهری، انتشارات سخن گستر مشهد.

محسن حبیبی و ملیحه مقصودی (1395)، مرمت شهری، انتشارات دانشگاه تهران چاپ هشتم.

حبیبی، سید محسن، سعیدی رضوانی، هادی - شهرسازی مشارکتی؛ کاوش نظری در شرایط ایران. در این مقاله با بررسی برخی از مهمترین نظریه های شهرسازی مشارکتی با توجه به شرایط ایران تلاش شده است تا به انگاره تلفیقی دست پیدا کرد. تا به وسیله آن، بتوان هم نظریه های مشارکتی را با یکدیگر مقایسه نمود و هم جایگاه کشور رادزمینه شهر سازیمشارکتی مشخص کرد. همچنین سعی کرده است تا موقعیت طرح های شهرسازیکشور که به عنوان طرح های مشارکتی مطرح میشوند در این نگاره تعیین کند

عندلیب، علی رضا - توسعه نوسازی بافت های فرسوده شهری تهران؛ ضرورت ها و راهبرد ها. در این مقاله ضمن تعمق در علل فرسودگی و پیامد های ناشی از آن، مجموعه اقدامات گذشته را فقد و با توجه وضعیت موجود بافت های فرسوده شهر، راهبردی های کلان سازمان نوسازی شهری تهران را به عنوان متوالی بافتهای فرسوده شهری معرفی می کند. و در مقالات

دیگر تحت عنوان مدیریت نوسازی بافت های فرسوده شهر تهران، که با پرداختن به الگو های مختلف مدیریت شهری و در دفاع از انقلاب اسلامی ایران را پیشنهاد می کند.

در جریان بازطراحی بافتهای فرسوده با رویکرد توانمندسازی و مشارکت مردم که از جمله مهمترین موضوعاتی است که از سوی مسئولین و مدیران شهری باید مورد توجه قرار بگیرد توانمندسازی از نظر ساکنین و جلب مشارکت مردمی است. مردم باید با حقوق خود، یعنی داشتن مسکن مناسب، امن و استفاده از خدمات شهری و امکانات زندگی امروزی آشنا باشند و در بافت فرسوده نیز بتواند از این حق استفاده کنند. بنابراین در زمان تهیه طرحهای راهبردی و اصلاحی در احیا و بازطراحی بافت های فرسوده باید با جلب مشارکت مردمی تمام تسهیلات و اقدامات دولت در جهت تشویق ساکنین به امر بهسازی و نوسازی بافتهای فرسوده محل زندگی خود به اطلاع عموم برسد. به عبارتی ما نیازمند حضور مشارکت شهروندان در بهسازی و بازسازی وبازطراحی بافتهای فرسوده با رویکرد توانمندسازی هستیم.

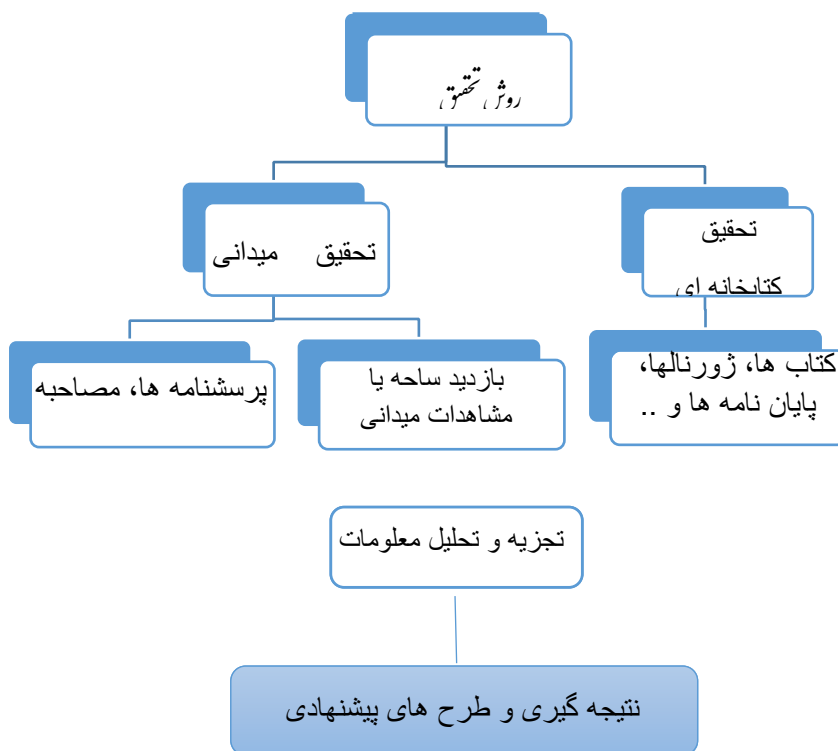
روش تحقیق

روش تحقیق: پایه علمی، روش شناخت آن است و اعتبار و ارزش قوانین هر علمی به روش شناختی مبتنی است که در آن علم به کار میرود. (مرتضی، ۱۳۷۶) گرچند این تحقیق مسئله محور است و مسئله باید از طریق طراحی حل گردد. نیاز به فرضیه نیست. چون بعد از تحقیق و طراحی پیشنهادهای مناسبتر جهت بهبود محله به اساس اسناد و تجربیات موجود در ادبیات مداخله در بافت های فرسوده شهری جستجو میگردد.

انواع روش انجام تحقیق: به طور کلی روش های توصیفی و تحلیلی برای انجام تحقیق را به تکنیک های اسنادی یا بررسی اسناد، مصاحبه، مشاهده و مستند سازی تقسیم میکند.

مراحل تحقیق در این پژوهش: در ابتدا از مطالعات سابقه تحقیق در این مورد آغاز گردید بعد از انتخاب موضوع، ضروریات تحقیق موثر ارزیابی قرارگرفت سپس سوالات و فرضیه ها مطرح گردید. که روش و اهداف تحقیق مشخص شد که باید نمونه موردی از نزدیک مشاهده صورت بیگیرد و همچنان پرسش نامه ها در بین ساکنین محله چنداول توضیح گردد که در شکل (۳-۱) شیمای تحقیق نمایش داده شده است که در تحقیق مطالعاتی، از کتاب ها، ژورنال ها، پایان نامه ها و سایر موارد از قبیل سایت های انتر نتی استفاده بعمل آمده است. در تحقیق میدانی، از بازدید فیزیکی ساحه از کالبد ساختمان های موجود، راه ها، مراکز تجاری، تکیه خانه ها، مساجد، مراکز صحتی، مراکز ورزشی و غیره در نمونه موردی از نزدیک مشاهده بعمل آمد و نسبت مشکلات امنیتی توانستیم که زیادتر از عکس های محل استفاد نمایم باوجود درخواست از مسئولین تکیه خانه عمومی چنداول اما اجازه عکس برداری داده نشد با آن هم سعی و تلاش نمودیم که در این تحقیق از گزینه های بهتر استفاده کنیم تا باشد یک تحقیق علمی بهتر به جامعه و مردم خویش ارایه کنیم. و روش پرسشنامه هم در بین ساکنین محله توضیح گردید که حدود ۱۴۷ پرسشنامه پاسخ دریافت گردید که در اینجا بعد از جمع آوری ارایه پاسخ های پرسشنامه ها و مصاحبه ها انجام شده دراین تحقیق که از روش های توصیفی و تحلیلی مورد بررسی قرار گرفته است. و در بخش میدانی از روش های مشاهدهای از نمونه مورد مطالعه تحلیل وبررسی آن توسط پروگرام ها مختلف صورت گرفته است که از جمله پروگرامهای GIS, SPSS, EXCEL و RIVET جهت تحلیل، جمع بندی و طرحهای پیشنهادی صورت گرفته است که در فصل های بعدی به رشته تحریردرآمده است.

شکل ۱- روش تحقیق

تجزیه و تحلیل نتایج تحقیق

بستر طرح

شناخت موقعیت و ویژگی‌های جغرافیایی و عوامل طبیعی شهر کابل:

منطقه کابل عبارت از مجموعه‌ای از وادی‌های سرسبز و شاداب و پر جمعیت است. کابل بیش از ۲۰۰ سال است که پایتخت کشور افغانستان است. شهر کابل در ارتفاع ۱۸۰۰ متری از سطح دریا و در بستر جنوبی دریا کابل - پنجشیر قرار دارد. این منطقه در میان کوه‌های پست و تپه مانند که حصار کابل را به وجود می‌آورند، قرار گرفته است. شهر قدیمی کابل بین دامنه شمالی کوه شیردروازه و بستر دریا کابل قرار دارد. شهر کابل در میان این وادی‌های حاصلخیز در عرض ۳۴ درجه ۳۰ دقیقه شمالی و طول ۶۹ درجه و ۱۸ دقیقه شرقی واقع شده است.

سابقه تاریخی کابل: کابل یکی از قدیمیترین شهرهای دنیاست. در کتاب مقدس ویدا به نام کبه Kabha و در پارچه های اوستا از آن به نام کوبها Kobaha یاد میشود. نویسندگان کلاسیک یونانی آن را کوفن Kophen یا کوفس Kophfs و کووا ثبت کرده و همچنان مردم فارس و ارستو این شهر را خوسپس Khoaspes خوانده اند.

مطالعه و شناخت ضوابط و مقررات و بررسی نمونه موردی (محله چنداول کابل)

محله چنداول و موقعیت آن: محله ی چنداول از یک طرف محل زیست شخصیت‌های والا و نیکنام، سیاسی، فرهنگی، هنری ورزشی کشور محسوب میگردد، از طرف دیگر از دیرزمان بدین سو جامعه ی اهل تشیع و محبین اهل البیت پیامبراسلام (ص) در اینجا سکونت داشته اند .

اطلاعات کلی: مساحت محله چنداول حدود ۲۹ هکتار میباشد که جمعیتی حدود ۳۵۰۰ نفر را در خود جای داده است

وجه تسمیه: چنداول از لحاظ لغوی، یک واژهی ترکی است. طوریکه در لغتنامه دهخدا و فرهنگ معین آمده است: چنداول (چ) (و) در لغت گروه و جماعتی را گویند که از لشکر براء (از برهان) فوجی را گویند که برای حفاظت لشکر از دنبال لشکر حرکت میکند، به خلاف هراول و قراول (دسته های پیشرو افواج).

بنابراین از نظر لغوی چنداول کلمه ی ترکی است، که از لحاظ نظامی به قطعه ای از سربازان اطلاق میگردد که جهت حفاظت از ارتش در عقب دسته های فوج در زمان لشکرکشی های دفاع از وطن و استقلال در حرکت بودند، و به زبان دری فارسی عقبدار ارتش گفته میشود .

به قول عزیزالدین وکیلی: در سال ۱۳۶۰ قمری از طرف دولت امپراتوری اسلامی احمدشاه افغان، برای سربازان شیعیان افغان عنوان چنداولان، و برای سرکرده ی جمعیت آنها (چنداول باشی) منظور شده و این نام بر ناحیه ی چنداول کابل که مسکن قوم ولی محمدخان جوانشیر است تا الآن باقی مانده است. ولی محمدخان چنداول باشی در خدمت حفظ امنیت در یکی از ولایات شمال افغانستان به شهادت رسید .

و رتبه ی چنداول باشی از جانب دولت امپراتوری اسلامی احمد شاهی به پسر بزرگ او گل محمدخان اعطاء گردید . لهذا نظر به قولی که بیان گردید، چنداول یک واژه عسکری است و گذر چنداول به معنی مسکن چنداولان میباشد که از عهد اعلیحضرت احمدشاه درانی در گوشه‌ی شهر قدیم کابل سکنا گزین گردیده اند .

اما به نظر اینجانب وجه تسمیه ی چنداول به عنوان یک مکان مسکونی مشتق و تغییر یافته از کلمه چنداول که در ترکی به معنی طایفه، قبیله، گروه، مردمان، قوم و جماعت میباشد، اشتقاق یافته. زیرا هر گذر و یا کوچه ی چنداول متعلق به یک ایل یا طایفه نامگذاری گردیده مانند: ایل جوانشیر، ایل کرد، ایل شاهسمنند، ایل خاف، ایل کبرلو، ایل کله وغیره (فصل نامه چنداول کهن ۱۳۹۲)

شکل ۲- موقعیت محله چنداول در شهر کهنه کابل و مشخص کننده زمین های محله

منبع: پژوهشگر ۱۳۹۸ با استفاده از ARG GIS

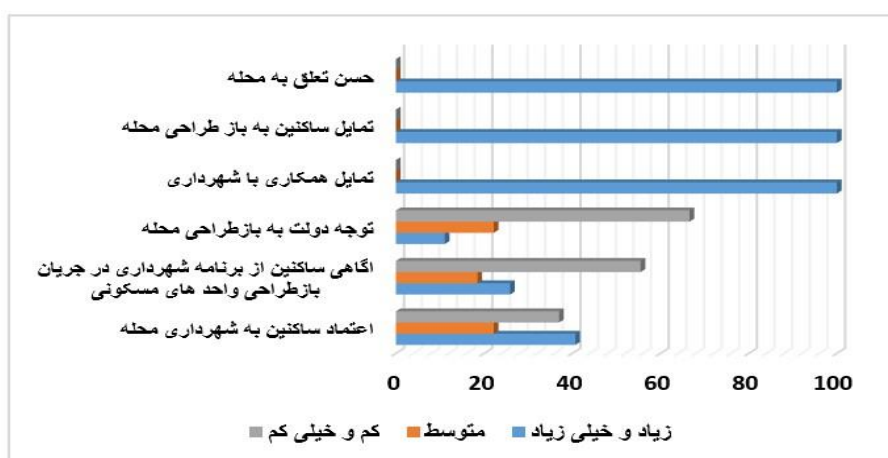
نتایج توصیفی و تحلیلی تحقیق

تعداد ۱۴۷ پرسشنامه بین شهروندان محله چنداول شهر کهنه کابل توزیع گردید، طوری که پرسشنامه ها توسط سرپرست خانوارها پاسخ ارایه گردیده است، نتایج به دست آمده از پرسشنامه های توزیع شده، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت نتایج حاصله نشان می دهد که اوسط سنی افراد از ۳۱ الی ۸۰ سال بوده که بیانگر کهولت سنی در سرپرست خانوارها در این محله می باشد. محل تولد اکثر آنها ۹.۸۸ درصد محله چنداول شهر کابل بوده که از این تعداد ۷۴ درصد فارغ صنف دوازدهم یا بکلوریا و بیشتر از آن میباشند. حداقل بعد خانوار ۲ نفر و حداکثر بعد خانوار ۱۶ نفر و میانگین بعد خانوار ۶ نفر می باشد. با توجه به اهمیت سابقه سکونت پاسخگویان، اوسط سابقه سکونت در محله چنداول تقریباً ۳۱ الی ۸۰ سال می باشد، یافته ها همچنین نشان می دهد که ۴.۷۰ درصد پاسخگویان شاغل بوده که این امر بیانگر وضعیت مناسب اشتغال در محله مورد مطالعه می باشد از این شاغلین ۳.۵۹ درصد دارای شغل آزاد و ۱.۱۱ درصد کارمند دولت میباشند که با چنین وضعیتی میزان درآمد نیز در محله مورد نظر مناسب می باشد طوری که ۵.۸۱ درصد آنها دارای درآمد ۸۰۰۰ الی ۲۰۰۰۰ افغانی در ماه می باشند. درضمن به دلایلی باشندگان محل از بیان درآمد حقیقی خود امتناع نموده و مبلغ پایین تر از حد درآمد واقعی خود بیان می کردند. نقاط قوت بسیار خوب محله چنداول احساس تعلق بالای ساکنین به محله خود می باشد، که حدوداً ۱۰۰ درصد زمین های شخصی بوده که ۵.۸۱ درصد آن در واحد های مسکونی شخصی و ۵.۱۸ درصد در واحد های مسکونی کرایه و گروهی زندگی میکنند. و در قسمت نوسازی یافته های بدست آمده گویای این واقعیت است که نوسازی کامل در محله چنداول از وضعیت چندان مناسبی برخوردار نمی باشد به گونه که تنها ۳۷ درصد از سرپرست خانواده ها واحدهای مسکونی خود را نوسازی کامل کرده اند، از مهمترین عوامل موثر در عدم تمایل افراد در بازطراحی واحدهای مسکونی، عدم توانایی مالی آنها می باشد ۱۰۰ درصد از ساکنین بیان داشته که نشانگر این واقعیت است که از راهکارهای اصلی برای بازطراحی، توانمندسازی مالی وهمچنان مشارکت ساکنین استفاده نشده است. از تحلیل نتایج بدست آمده که از میان شاخص های مورد نظر بهترین وضعیت متعلق به حس تعلق به محله می باشد که میانگین آن ۱۰۰ درصد است. تجربه نشان داده است که یکی از فاکتورهای اساسی در زمینه

بازطراحی با رویکرد توانمندسازی و مشارکت مردمی حس تعلق بالا به محل سکونت می باشد که محله مورد نظر از این نظر در سطح عالی قرار دارد.

در مرحله بعدی تمایل همکاری با شهرداری قرار دارد. که در این میان تمایل همکاری با شهرداری از وضعیت مناسب تری یعنی 100 درصد برخوردار است. که حدودا 37 درصد از ساکنین خیلی زیاد اعتماد به شهرداری محله چنداول دارند این امر می تواند به مسئولان شهرداری نوید بخش باشد که در صورت فراهم شدن سازو کارهای مناسب از طرف شهرداری محله چنداول شهر کهنه کابل از پتانسیل نسبتا بالایی در زمینه همکاری با شهرداری در جریان بازطراحی واحدهای مسکونی برخوردار است. در حالیکه اقدامات شهرداری در بازطراحی واحدهای مسکونی 4.70 درصد هیچ اقدام صورت نگرفته است و همچنان توجه دولت در بازطراحی محله چنداول از نظر ساکنین در حدود 7.40 درصد کم و 9.25 درصد خیلی کم بوده. که در زمینه عوامل تسریع در بازطراحی واحدهای مسکونی حدودا 92.6 درصد ساکنین بیان کرده اند که مهمترین عوامل تسریع کننده فرایند بازطراحی واحدهای مسکونی همکاری دستگاه های دولتی است. همچنین مشاهده می شود که آگاهی از برنامه های شهرداری در بازطراحی واحدهای مسکونی در سطح پایینی قرار دارد که این امر حاکی از اطلاع رسانی ضعیف شهرداری در رابطه با برنامه های خود در جریان بازطراحی محله است طوریکه در اکثر موارد از تشویق ها و تخفیف های شهرداری در زمینه بازطراحی واحدهای مسکونی، راه ها و اماکن عمومی اطلاع کافی نداشتند.

شکل ۳- نمودار شاخص های تاثیر گذار بر توانمندسازی و مشارکت مردمی در باز طراحی محله چنداول

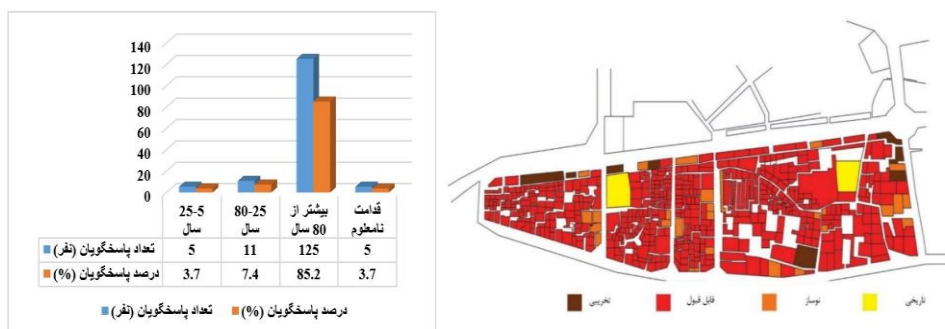
نتایج تحقیق ۱۳۹۸ پرسش که مطرح گردیده است که آیا از استراتژی دولت در توانمند سازی و مشارکت مردم راضی هستید یا خیر؟ در پاسخ 37 درصد آن راضی و 63 درصد ناراضی هستند.

کیفیت و قدامت ساختمان ها

بیشتر بناهای محله مرمتی میباشند که تعداد زیادی بافت تخریبی و همچنین آثار تاریخی نیز مشاهده میشود. که قدامت این ساختمان ها از دید پاسخگویان این تحقیق چنین بیان شده است که 2.85 درصد آن بیشتر از 80 سال قدامت دارد. لازم

به ذکر است که در بخش طراحی و بازطراحی میتوانیم از بافتهای ناکارآمد مرمتی و تخریبی جهت تخریب، تجمیع و تغییر کاربری استفاده نماییم. شکل (3-4)

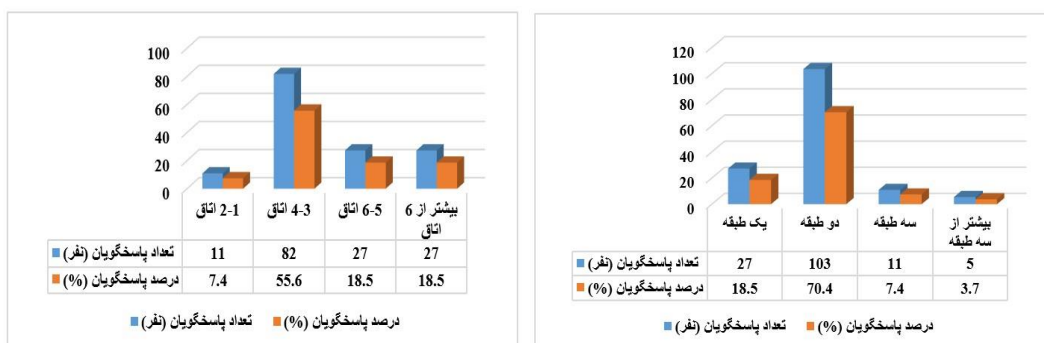
شکل: نقشه و نمودار قدامت ساختمان های محله چنداول

منبع: پژوهشگر 1398 با استفاده از برداشت میدانی و Arc GIS

تعداد طبقات ساختمان ها

اکثر ساختمانهای محله یک و دو طبقه هستند و تعداد کمی ساختمانهای تازه ساخت 4-2 طبقه نیز مشاهده میشود که البته به سرعت در حال افزایش اند. که در تحقیق حاضر چنین استنباط گردیده، که نظر به تعداد پاسخگویان 5.18 درصد ساختمان ها یک طبقه، 4.70 درصد ساختمان ها دو طبقه، 4.7 درصد ساختمان ها سه طبقه و 7.3 درصد ساختمان ها بیشتر از سه طبقه میباشد. همچنان تعداد اتاق ها که در ساختمان های این محله میباشد نظر به پاسخگویان 4.7 درصد آن 1 الی 2 اتاق میباشد 6.55 درصد 3 الی 4 اتاق، 5.18 درصد 5 الی 6 اتاق و همچنان 5.18 درصد بیشتر از 6 اتاق میباشد. شکل زیر

شکل ۴: نمودار طبقات و تعداد اتاق های ساختمان های محله چنداول

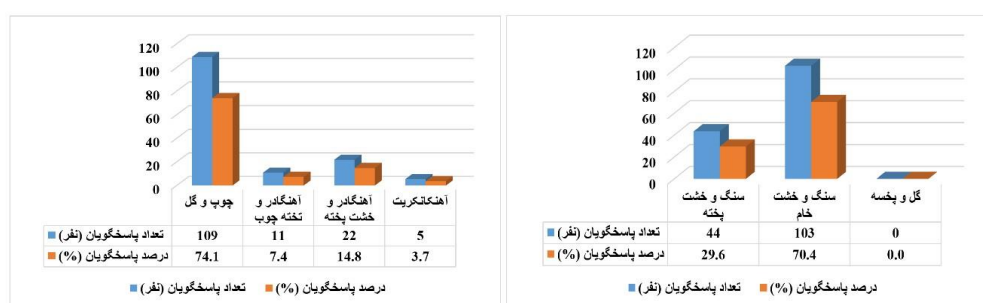
شکل ۵: نقشه تعداد طبقات ساختمان های محله چنداول

منبع: پژوهشگر ۱۳۹۸ با استفاده از برداشت میدانی و Arc GIS

جنس مصالح یا مواد ساختمانی استفاده شده در ساختمان های این محله

مصالح به کار رفته در این محله با توجه به مشاهدات میدانی اغلب از اسکلت‌های خشت و چوبی میباشند. نماهای ساختمانی نیز بیشتر نماهای خشتی و کاه گلی میباشند. همچنان در این تحقیق پاسخ های که در پرسشنامه ها ارایه گردیده است چنین دریافت میگردد، که درقسمت مواد ساختمانی استفاده شده در تهداب ها و دیوار ها، 4.70 درصد از پاسخگویان بیان داشته اند که از مواد سنگ و خشت خام استفاده شده و 6.29 درصد از پاسخگویان استفاده از سنگ و خشت پخته را بیان داشته است. شکل (4-6) همچنان در پوشش این نوع ساختمان ها از نتایج بدست آمد که 1.74 درصد آن از چوب و گل استفاده شده، 8.14 درصد آهنگادر و تخته چوب استفاده شده، 8.14 درصد آهنگادر و خشت پخته استفاده شده و 7.3 درصد از آهنکانکریت استفاده شده است. نمای بیرونی ساختمان های این محل از نتایج بدست آمده نشان میدهد که 6.55 درصد گاهگل، 3.33 درصد پلستر، 4.7 درصد خشت خام و 7.3 درصد خشت پخته میباشند.

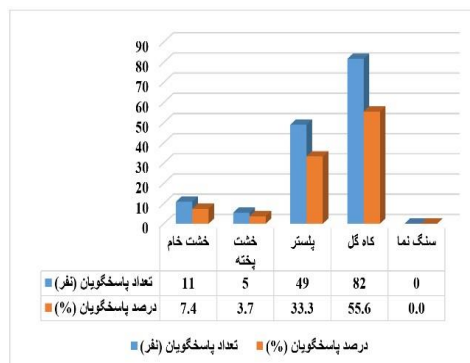

شکل: نمودار های مواد ساختمانی تهداب ها و دیوار ها مواد پوشش و نمای بیرونی ساختمان های محله چنداول منبع: نتایج

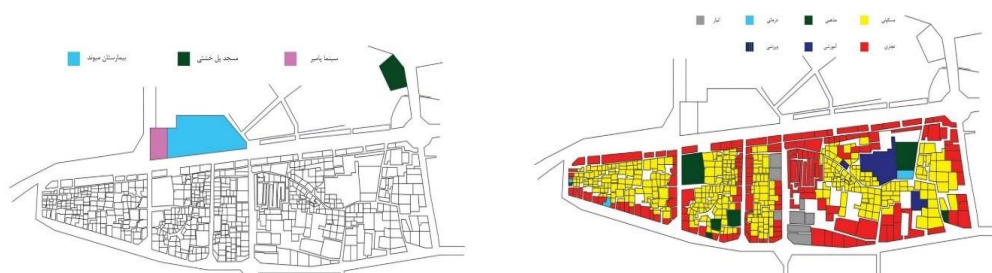
تحقیق ۱۳۹۸

نظام کاربری و عناصر شاخص های اطراف محله

اکثر واحدهای درون محله، مسکونی میباشند و واحدهای مسکونی - تجاری و تجاری نیز وجود دارد. اکثر کاربریهای غیرمسکونی در اطراف محله و در حاشیه معابر اصلی قرار گرفته اند. از دیگر کاربریهای موجود در درون محله میتوان به وجود مدارس متوسطه و مساجد و انبار اشاره کرد. مهمترین عنصر شاخص نیز تکیه خانه چنداول میباشد.

شکل ۶: نقشه کاربری وضع موجود و شاخص های اطراف محله همراه با تصاویر اطراف محله چنداول

منبع: پژوهشگر ۱۳۹۸ با استفاده از برداشت میدانی و ArcGIS

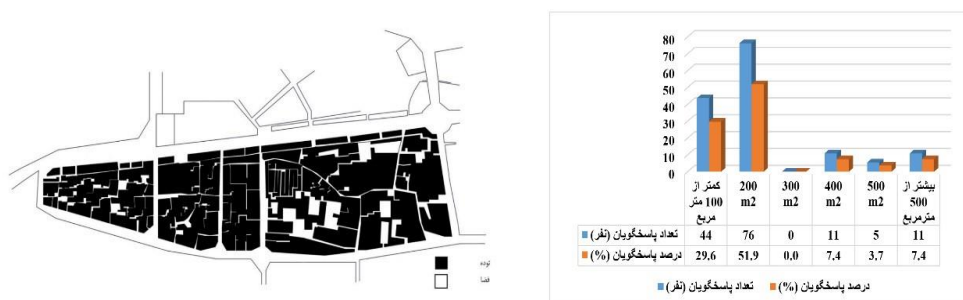
منبع: پژوهشگر ۱۳۹۸ با استفاده از برداشت میدانی

تحلیل و طرح های پیشنهادی

بررسی ویژگیهای محله

اکثر واحدهای مسکونی درون محله از نظر تفکیک مناسب میباشد. که در این تحقیق نتایج بدست آمده نشان میدهد، که ۶,۲۹ درصد مساحت زمین های مسکونی کمتر از ۱۰۰ متر مربع است ۹,۵۱ درصد زمین ها مسکونی ۲۰۰ مترمربع میباشد، و متباقی بیشتر از ۲۰۰ مترمربع میباشد. شکل (۴-۸)

شکل: نمودار مساحت زمین های مسکونی و نقشه توده و فضا محله چنداول

منبع: نتایج تحقیق ۱۳۹۸

همچنین با توجه به نقشه توده و فضا، ارگانیک بودن بافت محله و نامنظم بودن شبکه های دسترسی که از نظم خاصی پیروی نمیکنند، به چشم میخورد. که باعث نفوذپذیری کم و مشکلات خدمات رسانی شهری میشوند.

نفوذپذیری

نفوذپذیری معابر در محله در برخی نقاط مناسب و در برخی معابر فرعی بسیار نامناسب میباشد. در این تحقیق نتایج بدست آمده نشان دهنده آنست که ۷.۴۰ درصد سرکهای ارتباطی باز و خامه و ۳.۵۹ درصد کوچه های تنگ و باریک میباشد. شکل (۴-۹)

شکل: نمودار وضعیت مسیر راه خانه های محله همراه با تصاویر نفوذ پذیری محله چنداول

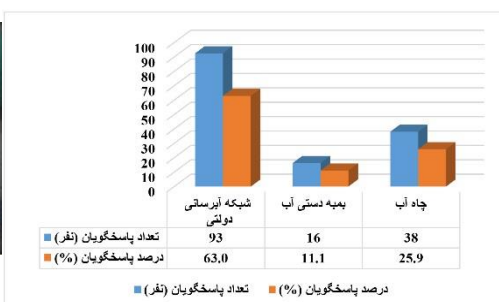

منبع: نتایج تحقیق ۱۳۹۸

وضعیت زیست محیطی

از لحاظ زیست محیطی نیز محله با نارسائی‌هایی از قبیل کیفیت پایین سیستم دفع آبهای سطحی، فاضلاب و جمع آوری فاضلابهای خانگی مواجه است. همچنین کیفیت کف معابر نیز اکثراً نامناسب میباشد. تصاویر (4-10) همچنان منابع عمده تامین آب آشامیدنی برای خانه ها که 63 درصد از شبکه آبرسانی دولتی استفاده میکنند، 1.11 درصد از بمبه دستی آب استفاده میکنند و همچنان 9.25 درصد از ساکنین از چاه آب استفاده میکنند. نمودار (4-10) و تمام خانه های محل دسترسی کامل به شبکه برق دارند.

شکل: نمودار منابع عمده تامین آب آشامیدنی برای خانه های و تصاویر مشکلات زیست محیطی محله چنداوول

منبع: نتایج تحقیق ۱۳۹۸

جدول ۱: نقاط قوت، ضعف، فرصت ها و تهدیدها در محله چنداوول

ضعف (Threats)	نقاط قوت (Strengths)
- بافت فرسوده و نامناسب و کیفیت نامناسب غالب واحدهای مسکونی	- وجود تک یه خانه به عنوان یک عنصر فرا شهری
- کیفیت نامناسب و نفوذ پذیری کم معابر - سرانه پایین برخی از کاربریها (فضای سبز، درمانی و پارکینگ وسایط)	- وجود فضاهای عمومی چون مسجد با پراکندگی مناسب در سطح محله
- مشکلات دفع زباله و آبهای سطحی و نبود سیستم دفع فاضلاب	- وجود صنایع محلی اشتغال زا
- عدم رعایت نسبت بدنه به کف در کوچه ها و ایجاد محصوریت زیاد	- بافت مذهبی حاکم بر کل محله و بافت سنتی، قومی و عشیره ای در بخشی از محله
- گوشه و کنج پنهان در کوچه های محله عدم هماهنگی بین ساختمانهای نو سازی شده و فرسوده	- وجود بنا های قدیمی با ارزش تاریخی
- عدم هماهنگی در نمای ساختمانها تبدیل زمین های بایر و ا ماکن مخرو به به محلهای تجمع زباله	

- اصالت اسمی و مشخص بودن علت نامگذاری - نزدیکی محله به هسته مرکزی شهر - دسترسی مناسب به خطوط حمل نقل داخل شهری - وجود محور تجاری در اطراف محل	- عدم احساس امنیت بخصوص در بین زنان محله - عدم وجود م کان تفریحی در داخل محله باعث شده است که افراد اوقات فراغت خود را در خارج از محله بگذرانند - شرایط اقتصادی نامناسب بعضی از خانوارها در محله - عبور وسایل نقلیه غیر محلی در نواحی مسکونی - روشنایی کم معابر فرعی در محله - آب گرفتگی برخی از گرهمهای مهم درون محله ای

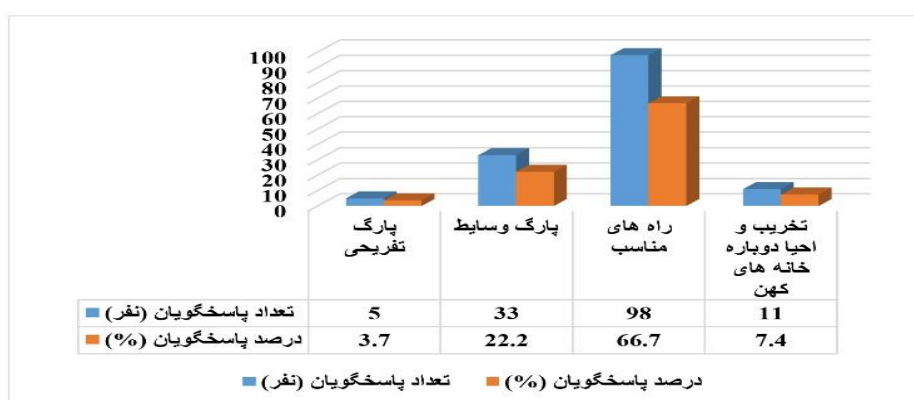
تهدیدات (Threats)	فرصتها (Opportunities)
عدم وجود مدیریت یکپارچه شهری و نگاه سیستمی به محله	وجود اماکن تاریخی در داخل محله برای جذب گردشگران
عدم هماهنگی بین سازمانهای مختلف در جهت انجام کارهای مشترک در محله	وجود مسجد پل خشتی و اماکن تاریخی در اطراف محله
عدم وجود چشم انداز پایدار برای محله	وجود بازارچه قدیمی در ضلع شمال شرقی محله
عدم حمایت مسئولان از صنایع بومی محله	امکان استفاده از زمینهای بایر در جهت رفع کمبود کاربریهای مورد نیاز محله (فضای سبز، ورزشی و غیره)
امکان تخریب بافت سنتی و فرسوده محله و وقوع تلفات انسانی در هنگام زلزله	امکان استفاده از مساجد و فضاهای تاریخی محله در جهت افزایش تعاملات اجتماعی
جذب جمعیت سواره فراوان از سایر محلات به دلیل وجود بازار اصلی	امکان استفاده از اماکن تاریخی برای فعالیتهای فرهنگی و تاریخی
افزایش روزافزون استفاده از خودروهای شخصی	امکان افزایش میزان حس تعلق و هویت در محله
عدم رسیدگی و نظارت لازم در مورد پوشش گیاهی معابر از سوی سازمانهای زیربنا	شبکه گذرنندی مناسب در اطراف محله
از بین رفتن کف و آسفالت کوچه ها به علت شرایط آب و هوایی نامساعد و پدیده آب ماندگی	

منبع: نتایج تحقیق ۱۳۹۸

تمایل ساکنین به بازطراحی محله چنداول و ضروریات اولیه آنها

در این تحقیق نتایج های بدست آمده نشان دهنده این است که ساکنین محل تمایل 100 درصد به بازطراحی محله دارد. که این باعث میشود تا پرسش در مورد ضروریات اولیه ساکنین محله مطرح گردیداست. که پاسخگویان در مورد حدود 7.66 درصد بیان کردند که راه مناسب ضرورت اولیه شان میباشد. 2.22 درصد خواهان پارکینگ وسایط میباشد، 7.3 درصد پارک تفریحی را بیان داشته است و همچنان 4.7 درصد آن بیان داشته که ساختمان های سابقه تخریب و دوباره خانه های جدید اعمار گردد. روی این ملحوظ راه مناسب ترجیح داده میشود که در این پروژه طرح گردیده است.

شکل: نمودار ضروریات اولیه ساکنین در بازطراحی محله چنداول

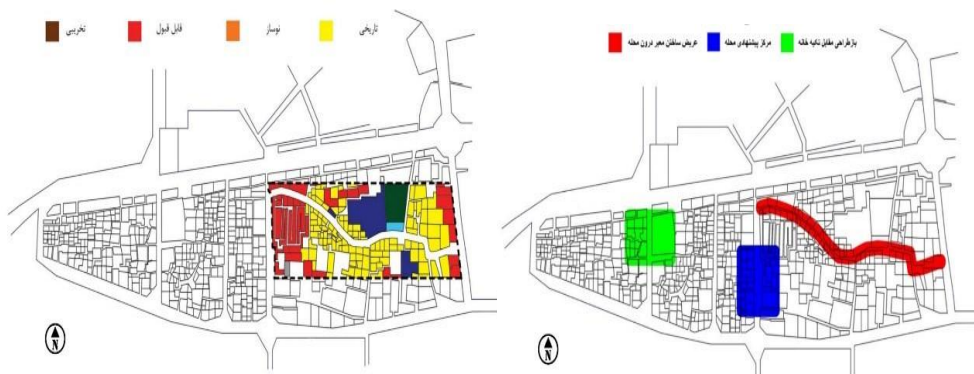

منبع: نتایج تحقیق ۱۳۹۸

حوزه های طراحی و تعریض معبر درون محله

با توجه به بررسی اطلاعات جمع آوری شده از وضع موجود، نقشه‌های مرتبط با محله و جدول سوات که به دقت به ابعاد گوناگون محله پرداخته است، برای بازطراحی محله سیاست‌هایی مطابق با جدول سوات مطرح شد. بدین منظور در ابتدا طبق شکل (4-12) چند حوزه طراحی را مشخص مینماییم. البته این نکته قابل ذکر است که فضای جلوی تکیه خانه از گزینه‌های مناسب برای طراحی میباشد ولی با توجه به مشکلات درون محله ای سعی شده است تا محدوددهای مشخصی از داخل بافت با توجه به نقشه‌هایی مانند کیفیت ساختمان و معابر موجود برای طراحی انتخاب گردند تا در زمینه بهبود محله از لحاظ فضاهای شهری و کاربریهای مورد نیاز، متمرکز و ثمر بخش واقع گردد. از دلایل انتخاب این گزینه به عنوان پیشنهاد میتوان به نفوذ پذیری کم درون محله و عدم دسترسی موثرهای کمک رسانی یا امبولانس ها در مواقع ایجاد بحران اشاره کرد.

همچنین به علت وجود کاربریهای مسکونی در دو طرف معبر که اکثرا بافت تخریبی هستند، تعریض معبر به راحتی میتواند صورت گیرد.

شکل : نقشه حوزه های طراحی محله و عریض ساختن معبر در محله چنداول

طراحی مرکز محله و طراحی مقابل تکیه خانه

انتخاب مرکز محله در این محل بنا به دلایلی همچون دسترسی مناسب به تمام بافت، عدم وجود بناهای باارزش و وجود بناهای تخریبی و مرمتی از لحاظ کیفیت ساختمان ها میباشد .

کاربریهایی که در مرکز محله در نظر گرفته شده است به قرار ذیل میباشد:

- خانه فرهنگ محله به منظور بالا بردن سطح فرهنگی با اجرا برنامه ها و کلاسهای فرهنگی.
 - کاربری درمانی برای تسهیل در ارائه خدمات درمانی و بهداشتی در سطح محله.
 - کاربریهای تجاری با توجه به نیاز ساکنین محله و هماهنگی با کاربریهای فرهنگی و درمانی.
 - ایجاد فضای سبز جهت رفع کمبود سرانه وضع موجود و همچنین فضایی جهت تعامل اجتماعی ساکنین محله.
 - ایجاد فضای ورزشی جهت رفع کمبود سرانه وضع موجود و همچنین محلی برای اوقات فراغت جوانان.
- به علت قدمت تاریخی این تکیه خانه و همچنین عدم وجود فضای عمومی در محله، این محل برای ایجاد فضایی با توجه به شخصیت تکیه خانه برای تعاملات اجتماعی مردم محل و همچنین شهر کابل پیشنهاد داده شده است .

-ایجاد گشایش در جلوی تکیه خانه -عدم اجازه ورود سواره به این محدوده

-ایجاد سنگفرش مناسب -ایجاد کاربریهای فرهنگی

شکل ۴-۱۳- نقشه بازطراحی در مرکز محله و بازطراحی مقابل تکیه خانه محله چنداول

نظریات مدیران و کارشناسان شهری در خصوص بافت های فرسوده

نظر مدیران شهری براساس قوانین ومقررات لازم به یادآوری است که با یک تعداد مدیران ارشد و کارشناسان شهرداری منطقه شهر کهنه کابل مصاحبه گردیده است، طوری که در جریان مصاحبه ها در خصوص قوانین ومقررات احیا بازطراحی بافت های فرسوده صورت گرفته بود چنین نتایج آمده است.

-بروز بودن قوانین

-قوانین شفاف و عاری از ابهام

-پاسخگو بودن قوانین موجود در مشارکت شهروندان

-خلاء قانونی

-مکان مشارکت شهروندان در برنامه ریزی

-میزان تأثیر قدرت قوانین بر فرایند احیا و بازطراحی

نظر به ضروریات اولیه پاسخگویان که 7.66 درصد راه های مناسب درخواست کرده اند که در طرح پیشنهادی راه مناسب طرح گردیده است.

نتیجه گیری، آزمون فرضیات و ارائه پیشنهادات

شهر کابل به عنوان یکی از کلان شهرهای افغانستان وهمچنان پایتخت نیز میباشد از این قاعده مستثنی نیست. با توجه به اهمیت مرکز شهر به دلیل وجود شهر کهنه کابل به خصوص محله چنداول که دارای جا های تاریخی از جمله مساجد کهن و زیادت های مذهبی گستره بافت قدیمی وسعت زیاد و تمرکز باشندگان وسایر مردم از گذشته شاهد مداخلات متعددی بوده است . بنابراین در این تحقیق با ریشه یابی مشکلات بافت های فرسوده شهری از جمله بافت فرسوده شهر کهنه کابل محله چنداول و بررسی عوامل موثر در توانمندسازی و مشارکت مردم در فرآیند احیا و بازطراحی واحدهای مسکونی سعی شده موانع مشارکت

مردم در بازطراحی واحد های مسکونی شناسایی و راهکارهایی اجرایی برای از میان برداشتن این موانع داده شود بر این اساس نتایجی به دست آمد که در ذیل به آنها اشاره می شود:

همانطور که در این تحقیق آمده است، که بنا بر خواسته ها و پیشنهادات ساکنین، اگر بخواهیم روند بازطراحی محله چنداول را سرعت ببخشیم، باید اقدامات زیر به ترتیب اولویت انجام شود:

۱- همکاری دستگاههای دولتی با ساکنین محله.

۲- جلب اعتماد ساکنین نسبت به دستگاههای دولتی.

۳- افزایش تسهیلات بانکی (قرضه).

۴- افزایش اطلاع رسانی دستگاههای دولتی به ساکنین.

۵- توجه دولت به بازطراحی محلات فرسوده است.

آزمون فرضیات

در راستای انجام تحقیق حاضر فرضیاتی مطرح شد که در این قسمت با توجه به یافتههای حاصل شده به آزمون آنها میپردازیم:

۱- به نظر میرسد بین ویژگی های اقتصادی محدوده مورد مطالعه از قبیل، میزان درآمد، و تعداد شاغلان درمیزان مشارکت مردمی در احیاء بافتهای فرسوده شهری رابطه معناداری وجود دارد.

جهت آزمون این فرضیه، یک رابطه معکوس بین درآمد سرپرست خانوار و میزان احیاء واحدهای مسکونی وجود دارد. یعنی با افزایش میزان درآمد خانوار، نوسازی نیز کاهش یافته است. نکته قابل توجه این است که بین متغیر میزان درآمد خانوار همبستگی کاملی وجود ندارد. یعنی با افزایش میزان درآمد خانوار و میزان مشارکت در احیاء و بازطراحی واحدهای مسکونی کاهش مییابد.

با توضیحات ارائه شده میتوان فرضیه اول را رد شده دانست.

۲- به نظر می رسد بین عملکرد شهرداری و میزان مشارکت مردمی در فرآیند احیاء بافت فرسوده محله چنداول شهر کابل رابطه وجود دارد.

به منظور آزمون این فرضیه عملکرد شهرداری را با دو متغیر میزان اطلاع رسانی شهرداری به شهروندان در رابطه با احیاء بافتهای و تسهیلات ارائه شده از طرف شهرداری (تراکم تشویقی، بخشودگی عوارض و غیره) را مورد بررسی قرار دادیم. تحلیل استاتیکی نشان دهنده این واقعیت است که بین میزان آگاهی و میزان مشارکت مردم در بازطراحی واحدهای مسکونی رابطه معنی داری وجود دارد. بررسیهای صورت گرفته در رابطه با تسهیلات ارائه شده از طرف شهرداری در جهت نوسازی نشان می دهد که شهرداری اقدام خاصی در این رابطه انجام نداده است. همچنانکه 4.70 درصد از پاسخ دهندگان اظهار داشتهاند که هیچ اقدامی صورت نگرفته است. و این تأییدی بر عملکرد ضعیف شهرداری در این رابطه است با توجه به توضیحات ارائه شده فرضیه دوم اثبات میشود.

۳- به نظر میرسد قوانین و مقرراتی که در مورد احیا بافت فرسوده شهری وجود دارد، نقش بازدارنده‌های در مشارکت مردمی دارد. پاسخگوی مشارکت مردمی نیست.

با توجه به مصاحبه که با کارشناسان و مدیران شهری در رابطه با قوانین و مقرراتی که در مورد احیا بافت فرسوده شهری صورت گرفته است. از نظر آنها در خصوص شهر کهنه کابل مورد سؤال قرار گرفت. که تقریباً کمتر از نیم پاسخ دهندگان که کمتر از حد متوسط است اظهار داشته‌اند که قوانین و مقرراتی موجود پاسخگوی مشارکت مردمی نیست. و این تأییدی بر نقش بازدارنده ای در مشارکت مردمی دارد.

با توجه به توضیحات ارائه شده فرضیه سوم اثبات می شود.

پیشنهادات

۱- باز طراحی شهری، به ویژه در بافت های قدیمی بدون مشارکت فعال مردم امکان پذیر نیست، زیرا این اقدامات مستقیماً با زندگی جاری مردم و تعلقات فرهنگی روحی و روانی آنها و در مواردی با تمام سرمایه و زندگی ساکنان در بافتهای قدیمی سرو کار دارد.

۲- بازطراحی بافتهای فرسوده شهری، باید عمدتاً توسط مردم انجام شود و دولت باید با طراحی محیط فعالیت و اخاذ سیاست های تشویقی کنترل و مدیریتی زمینه های تحقق اهداف خود توسط مردم را فراهم نماید.

۳- دولت با در نظر گرفتن سیاست های تشویقی برای مالکان بافت های فرسوده و وارد کردن سیستم بانکی کشور برای ارائه وام یا قرضه و تسهیلات می تواند بخشی از هزینه ها را تامین کند.

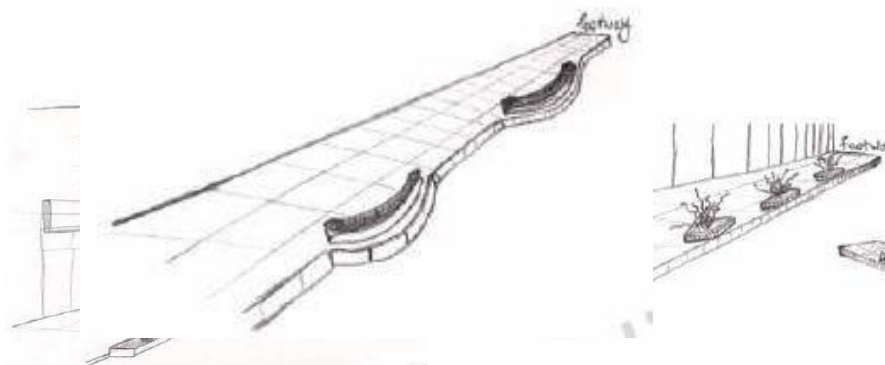
۴- یکی از معضلات باز طراحی بافتهای فرسوده بحث مردمی آن است که بهترین شیوه برای کمک و تشویق به این افراد را اعطای وام یا قرضه های دراز مدت و کوتامدت با حد اقل مزد کار دانست زیرا بشتین افرادی که در بافت های فرسوده ساکن هستند، توانایی نوسازی و بازطراحی آنها ندارند.

۵- درصد تخفیف و بخشودگی عوارض و اعطای تسهیلات تشویقی و بانکی باید برای مناطقی که بافت فرسوده بیشتری دارد و بناهای فرسوده تر هستند، افزایش یابد.

تصاویر از طرح های پیشنهادی

طرح های پیشنهادی تصاویر از محله مورد نظر

منابع و ماخذ

۱. احمدی، حسن و چهاردولی، حبیب الله (۱۳۷۶)، سلسله مراتب شهری، مرکز مطالعات برنامه ریزی شهری.
۲. احمدی، حسن (۱۳۷۲) مشارکت مردمی در پروژه عمران مجد، مجله علمی معماری و شهرسازی شماره ۲۳.
۳. حبیبی، سید محسن و مقصودی، حلیمه (۱۳۹۰) مرمت شهری، انتشارات دانشگاه تهران، چاپ پنجم.
۴. حبیبی، کیومرث و پوراحمد، احمد و مشکینی، ابوالفضل (۱۳۸۶) بهسازی و نوسازی بافتهای کهن شهری، انتشارات دانشگاه کردستان، چاپ اول.
۵. حبیبی، سید محسن؛ سعیدی رضوانی، هادی (۱۳۸۴) شهرسازی مشارکتی، کاوشی نظری در شرایط ایران، نشریه هنرهای زیبا، شماره ۲۴.
۶. حبیبی، محسن (۱۳۷۹) جزوه درسی بهسازی و نوسازی بافت های شهری، دانشکده هنرهای زیبا، دانشگاه تهران.
۷. حسینی، سید جواد (۱۳۸۷) مشارکت پایدار مردمی در نوسازی و بازسازی بافت های فرسوده شهری، انتشارات سخن گستر، مشهد.
۸. حکیم، مدیا و روشنعلی، فاطمه (۱۳۸۷) بررسی تجارب موفق بهسازی و نوسازی بافتهای فرسوده در جهان.
۹. حیدر نتایج، وحید (۱۳۸۳) خدمات شهری در بافتهای تاریخی شهرها، مجله شهرداریها، ضمیمه شماره ۶۱
۱۰. چینی چیان، مرتضی (۱۳۸۰) "تحلیل اقتصادی فرسایش محلات شهری و سیاست های مناسب با آن"، هفت شهر، فصلنامه عمران و به سازی شهری، سال دوم، شماره چهارم، تهران.
۱۱. شوای، فرانسواز (۱۳۷۵)، شهرسازی: از تخیلات تا واقعیات، ترجمه سید محسن حبیبی، دانشگاه تهران.
۱۲. عربی، عباس و انتظار یزدی، ح سن ر ضا (۱۳۸۷) بررسی شیوههای مداخله در بافتهای فرسوده و ارائه مدل بهینه مداخله.
۱۳. عمرانی، بهروز، اسماعیلی سنگری، حسین (۱۳۸۵)، بافت تاریخی شهر تبریز، انتشارات سمیرا تهران.
۱۴. عندلیب، علی رضا (۱۳۸۵) نوسازی بافت های فرسوده، حرکتی نو در شهر تهران، تهران انتشارات سازمان نوسازی شهر تهران.
۱۵. فرید، یدالله (۱۳۷۵) جغرافیا و شهرشناسی - تبریز، انتشارات دانشگاه تبریز، چاپ چهارم.
۱۶. فلامکی، محمد منصور (۱۳۷۵) باززنده سازی بناها و شهرهای تاریخی، انتشارات دانشگاه تهران، چاپ سوم.
۱۷. کوین لینچ (۱۳۷۶)، سیمای شهر، ترجمه دکتر منوچهر مزینی، انتشارات دانشگاه تهران.
۱۸. ناظری، شفیقه؛ روحی کلاش، حمید (۱۳۸۷)، بهسازی و نوسازی بافت های فرسوده شهری «تبدیل تهدید ها به فرصت ها»، مجله ی فضای جغرافیایی سال هشتم، شماره ی ۲۱
۱۹. وب سایت شورای عالی شهرسازی و معماری.
۲۰. یاور، بیژن (۱۳۸۱)، شهرسازی مشارکتی و جایگاه مشارکت مردم در شهر ایرانی - واقعیات، اهداف و استراتژیها، پایان نامه کارشناسی ارشد، شهرسازی، دانشگاه علم و صنعت.

منابع انگلیسی:

1. Bertolini, L., 2005T Sustainable urban mobility, an evolutionary approach, European Spatial Research Policy, 109-126
2. nstein, Sherry (1969).A Ladder of Citizen Participation, Journal of American Institute of Planners, Vol. 35.
3. Sanoff, Henry (2000) Community Participation Methods in Design and Planning. Toronto:
4. The World Bank. (1992). Participatory development and the World Bank: Potential

منابع الکترونیکی

1. www.armanshahrco.com
2. www.armanshahrco.com
3. www.climate-charts.com
4. www.climatetemp.info